Poliisitarkastaja
Kari Onninen

09.10.2018 POL-2018-42464

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä (HE 86/2018 vp) eduskunnalle laiksi ajoneuvojen katsas-tustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeksi

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä HE 86/2018 vp laiksi ajoneuvojen katsastustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeksi.

Poliisihallitus on antanut 29.3.2018 lausuntonsa Liikenne- ja viestintäministeriölle nyt kyseessä olevan hallituksen esityksen luonnoksesta. Totesimme jo tuolloin, että on tarkoituksenmukaista ja järkevää siirtyä toimipaikkakohtaisista luvista toimijakohtaisiin lupiin.

Samalla, kun etukäteisvalvontaa kevennetään, on toivottavaa, että se mahdollistaa myös todellisuudessa katsastustoiminnan tehokkaamman jälkikäteisvalvonnan ja sen, että valvonnassa myös käytetään kaikkia lain mahdollistamia keinoja, ja tehdyistä rikkeistä määrätään selkeitä sanktioita laiminlyöntitapauksissa. Pelkkä uhka sille ei riitä, vaan jälkikäteisvalvonnan pitää olla näyttävää, kattavaa, laadukasta ja vaikuttavaa, jolloin myös katsastustoiminnan laatu paranisi.

Toistaiseksi jälkikäteisvalvonnassa annetut sanktiot ovat olleet käsityksemme mukaan melko vähäisiä. Keskeisenä ehdotuksena on myös kiellon ja määräyksen tehosteeksi annettava uhkasakko. Tämä mahdollisuus on ollut nykyisenkin lainsäädännön voimassa ollessa, mutta sitä ei ole tosiasiassa käytetty juuri lainkaan, jos ollenkaan. Vaikuttavuutta sillä ei ole, jos sitä ei tosiasiassa käytetä ja jos seuraamus ei ole riittävä.

Huolestuttavaa on se, että ollaan luopumassa katsastustoiminnasta vastaavasta henkilöstä. Esityksestä ei selviä miten toiminnan vastuukysymykset on jatkossa ajateltu kanavoitavan. Vastuu siis lienee jatkossa yksittäisellä katsastajalla.

Huolestuttavaa on myös se, että katsastajien ammattitaitovaatimuksia ollaan höllentämässä samalla kun katsastusvälit pidentyvät ja ajoneuvot tulevat teknisesti yhä haastavammiksi tarkastaa. Tämä on valvonnan havainto jo nyt erityisesti raskaan liikenteen kaluston, ja katsastajien osaamisen osalta. Raskaan ajoneuvokaluston katsastajia ja osaajia ei ole riittävästi.

Katsastus on kuitenkin ehdoton peruskivi ja pohja kaikelle ajoneuvojen kuntovalvonnalle, eikä sen osaamisen keventämisestä ja mahdollisesta työn laadun heikkenemistä aiheutuvia puutteita saa siirtää tien päällä tapahtuvan valvonnan vastuulle, ja sen korvattavaksi, valvontaan jonka voimavarat ovat muutoinkin rajalliset.

Päästöjen vähentäminen ja ympäristöhaitat mainitaan useassa kohdassa esitystä. Tältä osin tulee erityisesti huolehtia siitä, että katsastajilla on riittävät toimivaltuudet, välineet ja osaaminen muun muassa yleistyvien päästömanipulointien selvittämiseen katsastuksen yhteydessä ja että tuo osaaminen on käytettävissä myös poliisin raskaan liikenteen teknisten tienvarsitarkastusten yhteydessä.

Hyvänä asiana voidaan pitää sitä, että testiautotoiminnasta säädetään laissa, jolloin toiminnasta tulee selkeästi laillista.

Katsastuspalvelujen tarjoamisvelvoitteen poistuminen saattaa muodostua liikenteenvalvojille haastavaksi siltä osin, kun valvontatilanteessa tulisi asiakkaalle löytää oikea katsastusasema esimerkiksi valvontakatsastuksen suorittamista varten, kun katsastuksia suorittava voi valita mitä katsastuksia hän suorittaa milläkin asemalla. Viimeisimmässä hallituksen esityksessä huolemme näyttäisi olevan huomioituna siten, että katsastuspalvelujen tarjoajan tulisi ilmoittaa liikenne- ja viestintäministeriölle palvelujen laajuus kullakin katsastustoimipaikalla. Tällainen listaus helpottaisi huomattavasti liikenteenvalvojan työtä.